

Agnieszka Murawska, Arkadiusz Tabaka

Wystawa "Skarby Średniowieczne Wielkopolski"

Studia Lednickie 10, 299-300

2010

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Agnieszka Murawska

Arkadiusz Tabaka

Wystawa „Skarby Średniowieczne Wielkopolski”

Odkrywanie skarbow jest odwiecznym marzeniem większości ludzi. Świadczą o tym niezliczone legendy, baśnie, jak i literatura przygodowa i film. Wystawa „*Skarby Średniowieczne Wielkopolski*” stanowiła odpowiedź na te pragnienia i w całości była poświęcona realnym skarbow odnajdywanym również przez zwykłych ludzi.

Prezentowała ona zjawisko średniowiecznych srebrnych skarbow deponowanych w ziemi, a zawierających przede wszystkim monety i biżuterię nadzwyczajnej urody, powstałą przy użyciu skomplikowanych technik złotniczych, takich jak filigran czy granulacja.

Widz miał możliwość zobaczyć w jednym miejscu reprezentatywny wybór przedmiotów z 58 skarbow (łącznie blisko 2 tysiące zabytków) - znalezisk pochodzących ze zbiorów niemal 20 instytucji z całego kraju nigdy w takiej ilości nie pokazywanych.

Najdawniejsze depozyty na terytorium szeroko pojętej Wielkopolski zostały schowane w ziemi najprawdopodobniej w pierwszej połowie X wieku, w trakcie formowania się zębów państwowości. W najwcześniejszych skarbach, obok biżuterii, znajdujemy jedynie monety pochodzące ze Wschodu – arabskie dirhemy oraz nieliczne bizantyńskie. Wraz z przyjęciem chrztu przez Mieszka I (966 r.) następuje napływ monet zachodnioeuropejskich, głównie denarów niemieckich, co znajduje w krótkim czasie odzwierciedlenie w składzie skarbow, a po dzień dzisiejszy jest dowodem tysiącletnich związków Polski z kulturą materialną Europy Zachodniej.

Już pierwsi Piastowie wybijali własne monety powstałe w oparciu o zachodnioeuropejski denarowy system pieniężny. Jednak pieniądz rodzimy stał się znaczącym składnikiem depozytów w wieku XII, by dopiero w wieku XV zapewnić sobie przewagę liczebną. Były to już monety groszowe, powstałe w wyniku reformy przeprowadzonej przez króla Kazimierza Wielkiego. Są one bardzo dobrym przykładem służącym pokazaniu zjawiska inflacji – wszak początkowo grosze stanowiły jednostkę srebrną najbardziej, a obecnie – najmniej wartościową i do tego pozbawioną cennego kruszcu.

W skarbach doby wczesnego średniowiecza ukrywano prawie zawsze również biżuterię. Niekiedy była ona odnajdywana w całości i wtedy można domniemywać, że należała do „dobrze zabezpieczonych” precjozów żony właściciela skarbu. Z reguły jednak biżuteria dociera do nas w postaci uszkodzonych ozdób lub srebrnego złomu. Nadzwyczaj rzadko znajdowana jest biżuteria i monety wykonane ze złota.

Po dziś dzień nie rozstrzygnięte pozostaje zagadnienie przyczyn powierzenia depozytów kruszcowych ziemi. Równie prawdopodobne są względy ekonomiczne - ziemia spełniała dzisiejszą rolę „banku”, jak i te związane z praktykami magicznymi.

Obok kilkudziesięciu znalezisk gromadnych odkrytych na terenie Wielkopolski, a sprowadzonych na wystawę niemal z całego kraju, pokazane także zostały skarby w znaczeniu unikalnych przedmiotów o najwyższej wartości. Są to odkryte przede wszystkim w grobach przedmioty takie jak kompletne naszyjniki, kolie, pierścionki, kapłogi, czy wyjątkowo rzadkie monety pochodzące z różnego rodzaju znalezisk - jak denar z imieniem Mieszka, grosz krakowski Kazimierza Wielkiego.

Ekspozycja ukazała skarby w ciągu chronologicznym, dzięki czemu łatwo można było zauważyć zmiany jakim podlegały w miarę upływu czasu. Niewielkim, ale licznym zabytkom towarzyszyły ich powiększenia fotograficzne umożliwiające bliższy ogląd, ponadto można było zapoznać się z ze średniowiecznymi ilustracjami pracy warsztatów menniczych i roli pieniądza w życiu ówczesnych ludzi. Wystawę urozmaicały sceny rekonstruujące prace związane z powstawaniem pieniądza w dawnych wiekach oraz jego użyciem, a także ukrywaniem.

Kuratorzy wystawy:

Agnieszka Murawska – Muzeum Narodowe w Poznaniu – Gabinet Numizmatyczny

Arkadiusz Tabaka – Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy – Dział Archeologiczny

Czas trwania wystawy: 22 maja - 31 października 2010 r.

Wraz z otwarciem wystawy „Skarby Średniowieczne Wielkopolski” zaplanowano szereg imprez jej towarzyszących, wśród nich:

1. Panel dyskusyjny „Bizuteria i monety w skarbach. Badania, problemy, interpretacje”, w którym uczestniczyło kilkudziesięciu numizmatyków i mediewistów z Panią Profesor Z. Kurnatowską i Panem Profesorem S. Suchodolskim na czele (w planach publikacja materiałów pokonferencyjnych).
2. Na wystawie zorganizowano spotkanie z okazji Dnia Dziecka – zapoznanie najmłodszych z biżuterią i mennictwem okresu średniowiecza oraz pracą archeologa.
3. Przygotowanie różnotematycznych lekcji muzealnych.
4. Wystawa plastyczna prac dzieci przedszkolnych związana z tematyką skarbów.
5. Orowadzanie kuratorskie w każdą pierwszą niedzielę miesiąca.

Wystawie towarzyszą również trzy bogato ilustrowane foldery oraz cieszące się dużym powodzeniem wydawnictwo dla dzieci pt: „Tajemnicze skarby ziemi”, które w przystępny sposób przybliży tematykę wystawy oraz historię rozwoju handlu i pieniądza w Polsce średniowiecznej.

Fot. 1. Baner wystawy Skarby Średniowieczne Wielkopolski (projekt W. Kujawa)
Banner of the exhibition "Treasures of the Greater Poland's Medieval Hoards" (project by W. Kujawa)

Fot. 2. Uroczyste otwarcie wystawy przez prof. A.M. Wyrwę, dyrektora Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy (fot. M. Jóźwickowska)

Opening ceremony of the exhibition is being led by professor A.M. Wyrwa - the director of the Museum of the First Piasts at Lednica (photograph by M. Jóźwickowska)

Fot. 3. Wprowadzenie w tematykę wystawy i programu jej towarzyszącego przez A. Tabakę, kuratora wystawy (fot. M. Jóźwickowska)

Introductory speech into the subject matter and program accompanying the exhibition by A. Tabaka, the curator of the exhibition (photograph by M. Jóźwickowska)

Fot. 4. Kuratorzy wystawy A. Murawska i A. Tabaka z profesor Z. Kurnatowską i dr J. Kaczmarek z Muzeum Archeologicznego w Poznaniu (fot. M. Jóźwickowska)

Curators of the exhibition: A. Murawska and A. Tabaka with professor Z. Kurnatowska and J. Kaczmarek, PhD from Poznań Archeological Museum (photograph by M. Jóźwickowska)

Fot. 5. Kurator wystawy A. Murawska oprowadza po wystawie. Na pierwszym planie prof. W. Suchocki, dyrektor Muzeum Narodowego w Poznaniu z małżonką (fot. M. Jóźwickowska)
Curator of the exhibition, A. Murawska is showing around the exhibition. In the foreground professor W. Suchocki, the director of the National Museum in Poznań with his spouse (photograph by M. Jóźwickowska)

Fot. 6. Profesor Z. Kurnatowska i profesor S. Jurga (fot. M. Jóźwickowska)
Professor Z. Kurnatowska and professors. Jurga (photograph by M. Jóźwickowska)

Fot. 7. Profesorowie Stefan Jurga i Stanisław Suchodolski przy jednej z gablot ze skarbami (fot. M. Jóźwickowska)
Professor S. Jurga and professor S. Suchodolski at the display case with the treasures from the medieval hoards (photograph by M. Jóźwickowska)

Fot. 8. Wystawa prac dziecięcych-program edukacyjny (fot. M.Jóźwickowska)
Exhibition of the children's works - educational program (photograph by M. Jóźwickowska)

Fot. 9. Wystawa prac dziecięcych-program edukacyjny (fot. M.Jóźwickowska)
Exhibition of the children's works - educational program (photograph by M. Jóźwickowska)